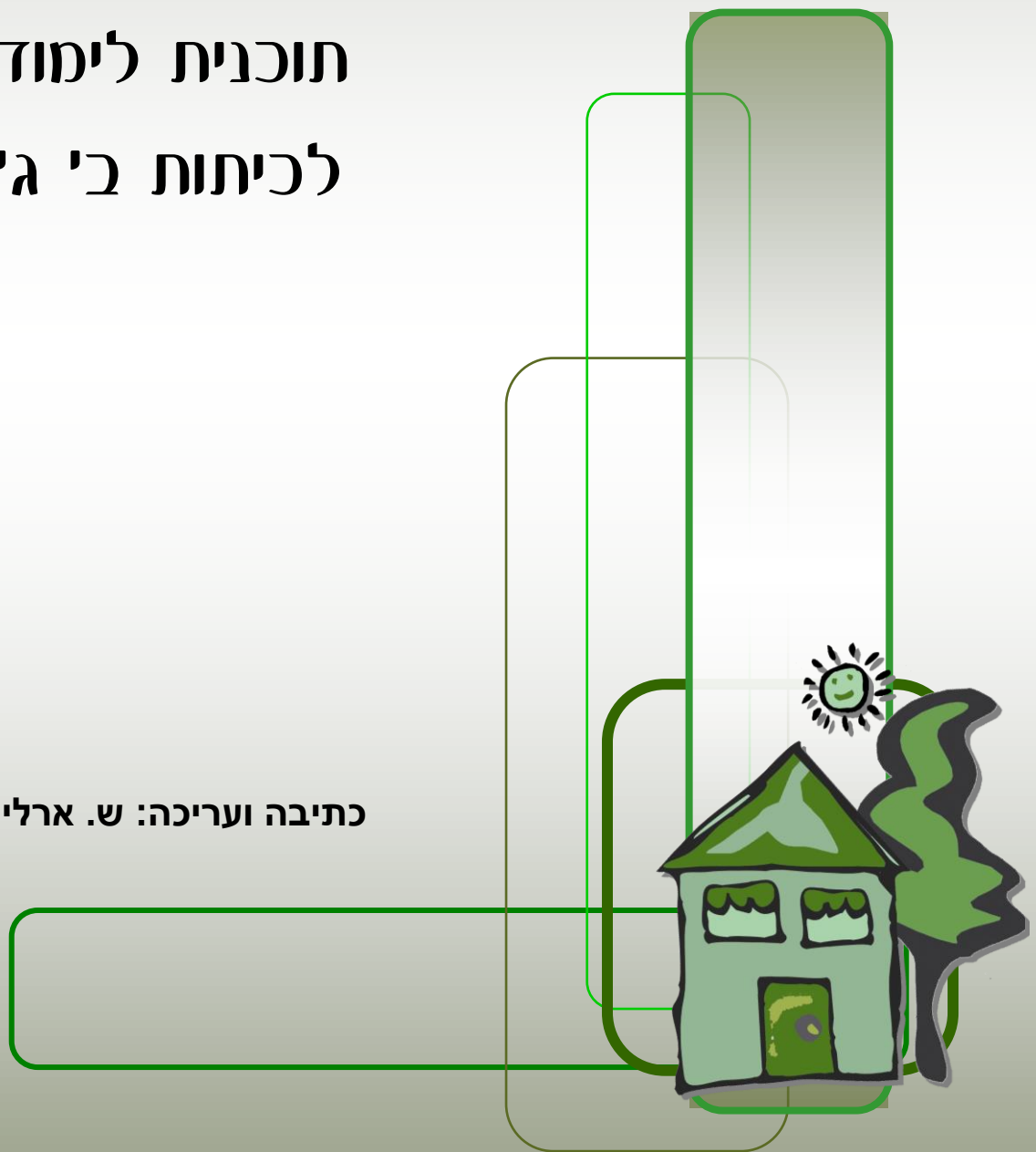

תוכנית לימודים במולדת לכיתות בי גי די

כתיבה ועריכה: ש. ארליך, ר. וינברג, ד. לוי

כיתה ב'

מערכות השתייכות		
זהות אישית		
פעילות לימודית	הנושאים	
<p>השוואה בין התלמידים בכיתה על פי התבחינים של זהות אישית ("שאלות קבועות" - רא' ת"ל בעברית)</p> <p>▪ הדמיה של תהליך קבלת החלטות בנושא כיתתי</p> <p>▪ דיון כיתתי: עקרונות ליצירת מערכת חברתית תקינה וחיובית (מצוות ש"בין אדם לחברו")</p>	<p>1. אני וזולתי</p> <p>א. זהות אישית</p> <ul style="list-style-type: none"> פרטים ביוגרפיים (שם, גיל, מקום הולדת וכו'), תכונות, תחביבים <p>ב. קבלת החלטות</p> <p>ג. קבוצות השתייכות</p> <ul style="list-style-type: none"> סוגים של קבוצות לדוגמה: משפחה, חברים, בית ספר, שכנים התנהגות בקבוצות השתייכות שונות לדוגמה: אחריות, ויתור, עזרה הדדית 	
	<p>▪ תיאור אירועים ושמחות במשפחות התלמידים.</p> <p>שאלות קבועות לאפיון השמחה.</p> <p>לדוגמה: הברכה, הגיל, האיחול</p>	<p>2. המשפחה</p> <p>א. הכרות עם "עץ המשפחה" – (תרשים מארגן - רא' ת"ל בעברית) מאלבום המשפחה</p> <p>ב. יחסי גומלין במשפחה</p> <p>ג. חגים ושמחות בחיק המשפחה</p> <p>ד. עיסוק בני המשפחה:</p> <ul style="list-style-type: none"> למה עובדים? במה עוסקים בני המשפחה? באהלה של תורה
		<p>▪ מילוי "עץ המשפחה" האישי של כל תלמיד ומציאת קשרים משפחתיים מגוונים</p> <p>▪ מציאת הסיבות לקריאת שם לאדם</p> <p>▪ תיאור מנהגים ייחודיים לכל משפחה</p>
<p>היבט חינוכי-השקפתי:</p> <p>▪ חוקי התורה כבסיס לחברה תקינה ▪ גיבוש הזהות והחוסן האישי כתנאי להשתלבות בחברה ▪ חשיבות המשפחה כבסיס שעליו מושתת עם ישראל ▪ כיבוד אב ואם ▪ חינוך למערכת יחסים תקינה הכוללת התחשבות, אכפתיות, עזרה וויתור ▪ התחזקות בשמירה על מנהגי בית-אבא וכיבוד המנהגים של משפחות בקהילות אחרות</p>		
<p>מושגים בסיסיים:</p> <p>▪ תעודת-זהות ▪ שיקול דעת ▪ משפחה גרעינית ▪ ברכת-ילדים ▪ ספר- יוחסין ▪ עץ משפחה</p>		
<p>מספר שיעורים: כ - 8</p>		

סביבות חיים שונות	
תופעות ושינויים בסביבת המגורים	
פעילות לימודית	הנושאים
עריכת תצפיות לאיסוף תופעות בסביבה הקרובה.	<p>1. תופעות בסביבה הקרובה</p> <ul style="list-style-type: none"> • הסבר המושג באמצעות הדגמות. • כמו חלוקת תעודות בסוף כל שנה. • הבחנה בתופעות בסביבה הקרובה וזיהוין בעזרת החושים.
הסקת מסקנות לגבי המאפיינים של הסביבה הנחקרת.	אפיון הסביבה באמצעות התופעות והתייחסות ביקורתית <i>לדוגמה: סביבה יהודית, סביבה מטופחת</i>
פעילות של צילום בסביבות בעלות מאפיינים משותפים והצגת התמונות בפינת "מולדת" והצמדת כתובית מתאימה לכל תמונה. (המקום והתופעה המאפיינת) <i>לדוגמה: לסביבה מטופחת יביאו תמונות של עציצים, עצים גזומים, פח אשפה סגור, מסלולים מסומנים.</i>	זיהוי מקום על פי מאפייניו.
הקמת תערוכה תלת מימדית של מרחב מאורגן.	<p>2. הארגון המרחבי של הסביבה הקרובה -</p> <p>הבחנה בארגונים מרחביים שונים בסביבה הקרובה: <i>לדוגמה: ארגון ביה"ס, הכיתה, הבית, החדר, הרחוב</i> <i>דוגמה לארגון המרחב הכיתתי: סידור השולחנות בטורים, מיקום שולחן המורה והלוח, גודל החלונות, מספר גופי התאורה וכו'</i></p>
התנסות בארגון מחדש של הסביבה הקרובה- כדי לבדוק את הקשר בין התפקיד לארגון. <i>לדוגמה: צורת הישיבה בכיתה,</i>	<p>א. הבנת קשרי הגומלין בין הארגון המרחבי לצרכי האדם. <i>לדוגמה: שיטת המספור של בתי הרחוב מקילה על ההתמצאות בו.</i></p>
משחקי תנועה וכיוון	<p>ב. התמצאות במרחב הקרוב על פי שילוט, (מילולי, מספרים וחיצים), על פי מאפיינים <i>לדוגמה: בית מגורים לעומת מוסד ציבורי, חדרי ספח לעומת כיתות לימוד.</i></p>
	<p>ג. שימוש במושגי כיוון - שמאל, ימין, קדימה, אחורה וכו'.</p>
<p>תופעה: (ההגדרה מיועדת למורים בלבד): התרחשות או עובדה שמאפיינות סביבה או חברה. ארגון מרחבי: התופעות - והתפרוסת שלהן במרחב.</p>	

סביבות חיים שונות

תופעות ושינויים בסביבת המגורים

פעילות לימודית	הנושאים
תצפית בסביבה לאיסוף נתונים	<p>3. שינויים בסביבה הקרובה הבחנה בשינויים בסביבה הקרובה. לדוגמה: שיפוץ, הוספת מרפסת, נזקי שריפה</p>
ניתוח הנתונים ומיונם על פי הקריטריונים בנושא הנ"ל	<p>הבחנה בין שינויים מחזוריים לשינויים חד פעמיים. לדוגמה: מחזורי: גזימת עצים חד פעמי: ריבוד זיפות כבישי, סגירת חנות בשכונה.</p>
<p>"משחק תפקידים" - דיון בעריכת שינוי סביבתי מלווה בשיקולי דעת.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ הצורך בשינוי ▪ הבעיות הכרוכות בו ▪ הצעת חלופות ▪ הבעת עמדה מנומקת ▪ בחירה בחלופה אחת. 	<p>הגורמים לשינויים: התועלת לדוגמה: סלילת כביש או הרחבתו לצורך שיפור דרכי הגישה.</p>
	<p>השפעת השינוי על האדם והסביבה. פיתוח היוצר מפגעים: - תועלת מול נזק.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ תצפית ▪ ראינות ▪ מודעות ▪ ניסוח כללי בטיחות בבית 	<p>4. סביבת המגורים הארגון המרחבי של בית המגורים בהתאם לצורכי המשפחה. לדוגמה: תפרוסת החדרים בבית בהתאם לסוג השימוש בהם. (חדרי מגורים למטבח בקדמת הבית וחדרי שינה בירכתי הבית).</p>
	<p>החיים בבית - פרטיות: שמירה על פרטיות, רכוש משותף לעומת רכוש פרטי.</p>
	<p>זהירות מפני מפגעים וסכנות בבית.</p>
	<p>תופעות בבית של משפחה שומרת מצוות</p>
	<p>בית מגורים משותף: יחסי שכנות, ועד בית</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ השוואה בין תצלום/צילום מקום תרשים או למפת המקום ▪ עיון במפות שונות כמו: מפת פארק או שמורה, מפת מסלולי אוטובוסים... 	<p>מיומנויות מפה (מוכנות)</p> <ul style="list-style-type: none"> • סימנים מוסכמים - כתובת, סמלים בשלטים מצוירים, מקרא מפה • כיוונים - שלטים שמראים כיוון, שמאל, ימין, למעלה, למטה • ייצוג של סביבה - בצילום, בתצלום, בתרשים, מפה • תרשימים ומפות - <p>לדוגמה: תרשים של חדר ורחוב. מפה מקומית, מפת אזורי חיוג</p>
היבט חינוכי-השקפתי:	
<ul style="list-style-type: none"> • מצוות וסימני היכר לבית היהודי • התנהגות הולמת בבית הספר, בבית וברחוב (צניעות, נימוס, עזרה וכו') • במטבח יהודי-בשרי וחלבי - הפרדה • כיבוד הפרטיות מחד וויתור והתחשבות בצורכי הזולת מאידך. • הימנעות מפיתוח על חשבון יצירת מפגע לזולת. • ברור הלכתי בכל שאלה המתעוררת על רקע של פיתוח סביבתי • אחריות מוסרית לסביבה. כגון: שמירה על נקיין הסביבה, חסכון במים וכו'. 	
מושגים בסיסיים:	
<ul style="list-style-type: none"> • מבני ציבור/ מגורים • תופעה, תופעה טבעית, תצפית, תרשים, בתים חד - קומתיים/ רב קומתיים, איכות הסביבה, רכוש פרטי/ משותף, פיתוח, מפגע, שיפוץ, תחבורה, חומרי גלם, חומרי בידוד, חומרי חיפוי • תופעה - התרחשות או מציאות מסוימת קבועות או משתנים שיש להן ביטוי במרחב 	
מספר שיעורים: כ - 15	
הגדרות: • תרשים- רישום המבוסס על מבט-על על עצמים ושטחים.	

ארץ ישראל - הארץ המובטחת	
סיפורי אתרים ומקומות מרכזיים בארץ ישראל	
פעילות לימודית	הנושאים
<p>איתור מקומות במפת ארץ ישראל. סיפורי חוויות של התלמידים מטיולים וביקורים ברחבי הארץ. הקרנת סרטים.</p>	<p style="text-align: center;"><u>אתרים בארץ ישראל</u></p> <p>א. ערים חשובות בארץ ישראל: לדוגמה: מערי הקודש, עיר בירה, עיר גדולה</p> <p>ב. סביבות ואזורים מגוונים בארץ ישראל: לדוגמה: אזור הררי, אזור מדברי, סביבה ימית</p> <p>ג. אתרים חשובים או מעניינים: מקומות קדושים, שמורות טבע</p> <p>ד. צורות התישבות: עיר, כפר:</p> <ul style="list-style-type: none"> • אפיון המקום תופעות ייחודיות • הסיפור שמאחורי המקום - סיפור, סיפור אישי או מעשיה קשורה למקום, המלמד על אופי או ההיסטוריה של המקום.
היבט חינוכי-השקפתי:	
<p>• כל הנושא נלמד בזיקה לשיעורי יהדות בהם מונח הבסיס להתייחסות לארץ ישראל בארץ הקודש ארץ המובטחת לנו על ידי הבורא • "שא עיניך וראה..." - הכרת הארץ ויפיה במטרה להגביר את חיבתה.</p>	
מושגים בסיסיים:	
ערי הקודש, מדבר, עיר, כפר, עיר בירה, שמורת טבע	
מספר שיעורים: כ - 10	

כיתה ג'

מערכות השתייכות	
זהות חברתית	
פעילות לימודית	הנושאים
<p>הכרת המערכות מהקרב לרחוק ושרטוטן בתרשימים.</p> <p>לדוגמה: מעגלים - מעגלי השתייכות ונקודות החיתוך והמשך ביניהם.</p>	<p>1. מערכות השתייכות</p> <p>א. סוגים של מערכות השתייכות לדוגמה: המשפחה, בית-הספר, הקהילה, ארגוני נוער, היישוב, אזורי הארץ בית הספר כאחת ממערכות ההשתייכות הראשוניות השכונה כמערכת חברתית מייצגת</p>
<ul style="list-style-type: none"> • דיון בתרומת היחיד לקיום חברה תקינה • משחק תפקידים: חילוקי דעות בנושא חברתי, הצגת עמדות שונות, התמודדות והצעות לפתרון. סיפורים היוצרים הזדהות עם הקושי של השונה והחריג. 	<p>ב. הקבוצה והיחיד</p> <ul style="list-style-type: none"> • מטרות משותפות • עקרונות חברתיים: לדוגמה: קשרי גומלין, התחשבות בזולת (ואהבת לרעך כמוך), היחס לשונה ולחריג, אחריות • זכויות וחובות לדוגמה: עמידה בלוח זמנים, זכות קדימה להולכי רגל
<p>ניסוח כללים להתנהגות בקבוצות השתייכות שונות.</p> <p>לדוגמה: כללי התנהגות בהפסקה (שיתוף ילדים במשחק, זהירות ברכוש הזולת וכו')</p>	<p>ג. כללים וחוקים חברתיים חוקים לשמירת איכות הסביבה לדוגמה: אסור להשליך פסולת ברשות הרבים</p>
	<p>ד. לחץ חברתי</p> <ul style="list-style-type: none"> • מודעות ללחץ • דרכים להתמודדות מול לחץ חברתי.
<p>"יריד" כיתתי – לתלמידים מוקצב סכום כסף (או תחליף לכסף) לרכישת מוצרים. עליהם לתכנן היטב את קנייתיהם.</p>	<p>2. התנהגות כלכלית נבונה</p> <p>א. תקציב לדוגמה: דמי כיס, קופת כיתה, קופת המנהל השכונתי</p>
<p>דיון כיתתי – "ניתוח" התנהגות התלמידים בזמן היריד תוך שימוש בשיקולי הדעת המפורטים, והפקת לקחים</p>	<p>ב. חלוקת התקציב</p> <ul style="list-style-type: none"> • שיקולי דעת בהתנהגות כלכלית (סדרי עדיפויות, חלופות אפשריות, הנאה מיידיית לעומת הנאה מתמשכת, הנאה לטווח רחוק. (דחיית סיפוקים)
	<p>ג. צרכנות נבונה: סקר שוק, מבצעים והנחות</p>
היבט חינוכי-השקפתי:	
<ul style="list-style-type: none"> • חוקי התורה כבסיס לחברה תקינה • חוקי התורה אינם פרי מוסר אנושי הם נתנו בידי בורא עולם ועל כן הם נצחיים ומחייבים כל אדם בכל זמן ובכל מקום • השקעה במצוות היא לטווח המתמשך והארוך ביותר - הנאה רוחנית נצחית. • חינוך להסתפקות במועט • חינוך לחסד שלא על מנת לקבל. 	
מושגים בסיסיים:	
זכויות וחובות, חוק, איכות הסביבה, זיהום, מפגעים, סקר שוק, תקציב	
מספר שיעורים: 8	

סביבות חיים	
תופעות ומאפיינים בשכונת המגורים	
פעילות לימודית	הנושאים
<ul style="list-style-type: none"> שימוש בידע קודם של התלמידים - אלו שכונות מוכרות בתחום עיר מגוריהם? סיור שכונות: ביקור בשכונות שונות בעיר או הצגת תמונות /סרטונים משכונות אלו. 	<p>1. שכונה</p> <ul style="list-style-type: none"> הגדרה: אזור של בתי מגורים בעיר או בקרבתה. מאפיינים ותופעות: <p>חברתיים לדוגמה: וותיקים/ עולים חדשים, צעירים / מבוגרים ארכיטקטונים, (וילות/רבי קומות, מחופי אבן/בטון, בתים טרומיים) גאוגרפיים (על מורדות הר / לחוף ים) היסטוריים (בתי עתיקים, על רקע תקופה ייחודית)</p>
<p>תצפית על שכונה מסוימת מבניין גבוה. וזיהוי התפרוסת המרחבית.</p>	<p>2. ארגון מרחבי של שכונה</p> <p>א. צורות ארגון שונות לדוגמה: הפרדה בין שטחי מגורים לשטחי מסחר, תחנות אוטובוסים ברחוב הראשי של השכונה</p>
<p>דיון בקשר שבין הארגון לתפקוד. לדוגמה: מבני ציבור זקוקים לנגישות גבוהה של כלי רכב כבדים</p>	<p>ב. קשרי גומלין בין הארגון המרחבי לצרכי התושבים. לדוגמה: ריכוז שטחי מסחר - למנוע רעש ולכלוך בסביבת המגורים.</p>
<ul style="list-style-type: none"> איתור מקומות במפת שכונה פשוטה. זיהוי רוחות השמים במפה. משחק "מחפשים את המטמון" בעזרת מפת שכונה 	<p>ג. מפת - השכונה.</p> <ul style="list-style-type: none"> הבנת המפה: הצורך במפה, הצורך בהקטנה שמירה על יחסי גודל במציאות מיומנויות מפה - הפקת מידע ממפה: מקרא מפה כיוונים רוחות השמים <p>הערה: חלק מהנושאים נלמד ברמה ראשונית בכיתה ב'.</p>
<p>איתור מקומות ציבוריים על פי סמלים מוסכמים במקרא מפה.</p>	<p>3. מוסדות ומקומות ציבוריים בשכונה</p> <p>א. מוסדות שונים ומיקומם במרחב לדוגמה: בית כנסת, קופ"ח, בית אבות, ספרייה, חנות, בנק, גינת משחקים, אולם אירועים.</p>
<p>ריאיון עם בעל תפקיד</p>	<p>ב. אפיון ותפקוד</p> <ul style="list-style-type: none"> בעלי תפקיד במוסד הציבורי לדוג': בבי"ס: מנהל, סגן, מורה, תלמיד, בקופ"ח: מנהל, רופא, אחות / טכנאי צרכים וקהל יעד לדוגמה: בבית אבות: אנשים מבוגרים, שמתקשים בניהול ביתם. קשרי גומלין בין נותני השרות למקבלי השרות לדוגמה: בנק חייב לעמוד בזמני פתיחה קבועים. לקונים זכות להחזיר את המוצר הקנוי עד מועד מסוים. מעורבות מקבלי השרות - היכולת להשפיע על איכות השרות ושיפורו.

סביבות חיים	
תופעות ומאפיינים בשכונת המגורים	
פעילות לימודית	הישגים מצופים
<p>יצירת "תעודות זהות" לשכונת המגורים של התלמידים</p> <p>שם השכונה (על שם מי?) מי גר בשכונה</p> <p>איכות החיים</p> <p>מאפיין ייחודי (בניין חשוב, ארכיטקטורה מעניינת טופוגרפיה ייחודית)</p>	<p>4. שכונת בארץ</p> <p>א. השכונה שלי - ייחודיות בשכונת מאפיינים ותופעות התלמידים.</p>
<p>"סיפורי שכונות" - ראיון עם ושב ותיק בשכונה או קריאת סיפורים ממקור אחר.</p> <p>לסיכום: תערוכה: "הקמת" שכונה והסיפור ההיסטורי שלה.</p>	<p>ב. ההיסטוריה של שכונות נבחרות</p>

סביבות משתנות	
שינויים בשכונת המגורים	
פעילות לימודית	הנושאים
	<p>1. <u>בינוי ופיתוח שכונה</u></p> <p>א. שינויים שכיחים בשכונה לדוגמה: הרחבת כבישים, תיקון והחלפה של ספסלים ומתקני משחקים, פתיחת "סתימות" בבורות הניקוז, החלפת פחי אשפה מרכזיים ל"פחים טמונים"</p>
	<p>ב. השפעת השינויים על תושבי השכונה - תועלת מול נזק</p> <ul style="list-style-type: none"> • סיבות לשינויים בשכונה - תועלת: גידול במספר התושבים, טיפוח ותחזוקה שוטפת, שכלול ושיפור (שימוש בטכנולוגיות מתקדמות) • נזקים הנגרמים משינויים בשכונה: מפגעים - תופעות שפוגמות באיכות הסביבה. לדוגמה: תוספת נתיבי תחבורה גורמת לריבוי עשן, בניית מרכז מסחרי גורמת לריבוי פסולת • נזק זמני ונזק מתמשך לדוגמה: בזמן תיקון תקלה בצינור מים מפסיקים את אספקת המים לשכונה • נזקי המפגעים - מפגע הפסולת מזהם את האדמה, האוויר והמים בחיידקים, בבעלי חיים וברעלים המפיצים מחלות ומסכנים את הבריאות. מפגע העשן פוגע בבריאותם ובהתפתחותם של האדם, החי, הצומח והדומם.
	<p>ג. פתרונות אפשריים להקטנת הנזק הסביבתי</p> <ul style="list-style-type: none"> • פתרונות לנזקים זמניים - פרסום אזהרות מפני סכנות בשלטים • פתרונות לנזקים מתמשכים - <ul style="list-style-type: none"> * חינוך להתנהגות מונעת / ממזערת נזקים – מחזור פסולת, הפחתה בצריכה, שימוש בטכנולוגיות מתקדמות * חקיקת חוקים למזעור הנזקים * שימוש בטכנולוגיות מתקדמות

ארץ ישראל הארץ המובטחת	
סיפורי עליות לארץ ישראל	
הערות	הנושאים
	1. סיפורי עליה של משפחות התלמידים
עבודת חקר	<ul style="list-style-type: none"> • ארץ המוצא ותאור החיים בה. • אופן העליה לארץ • הקליטה בארץ
	2. מלחמת תש"ח
	3. מקומות ואתרים בארץ ישראל

כיתה ד'

מערכות השתייכות	
קבוצות חברתיות ביישוב ובסביבתו	
פעילות לימודית	הנושאים
<p>עריכת סקר להתפלגות התושבים באזור על פי מערכות השתייכותם</p>	<p>1. מערכות השתייכות ביישוב</p> <p>א. קבוצת ההשתייכות האישית ומאפייניה לדוגמה: מאפייני חסידות מסוימת או קהילה מסוימת:</p> <ul style="list-style-type: none"> • תלבשת • בית הכנסת, מנהגים • היגוי - נוסח התפילה, צעירים/ מבוגרים
	<p>ב. סוגים שונים לדוגמה: עולים חדשים/וותיקים, יהודים/ערבים, דרוזים,</p>
<p> ■ כתיבת מכתבי תודה לרכזי הפעילות של אירוח המשפחות ■ חוקי עזר עירוניים לדוגמה: תשלומי ארנונה, איסור הצגת סחורה מחוץ לחנות. </p>	<p>ג. קשרי גומלין</p> <ul style="list-style-type: none"> • קשרי גומלין בין תושבי היישוב ומחוצה לו. דוגמאות: 1. אירוח תושבים מיישובי עימות במשפחות המתגוררות ביישובים בטוחים יותר 2. האזור המסחרי מספק תעסוקה ומוצרים לתושבים ואזור המגורים מספק קונים • קשרי גומלין בין יישובים • לדוגמה: השפד"ן • הדאגה לשונה ולחריג • לדוגמה: קליטת תלמידים עולים חדשים ביישוב במוסדות החינוך.
	<p>ד. ארגונים ציבוריים ביישוב לדוגמה: ארגוני חסד וגמחים</p> <ul style="list-style-type: none"> • אפיון - אוכלוסיות יעד, סוג פעילות, צורת ארגון. • מעורבות ילדים בפעילות ציבורית ביישוב.
<p>עדויות וסיפורים אישיים</p>	<p>ה. חוקי עזר עירוניים לדוגמה: איזורי חנייה, אגרת ארנונה</p>
<p>היבט חינוכי-השקפתי:</p>	
<p>• איש על דגלו ... לבית אבותם ... סביב לאוהל מועד - ייחודיות כל שבט בעבודת השם • עולם חסד ייבנה • אלמלא מוראה של מלכות...</p>	
<p>חוקי עזר עירוניים</p>	
<p>מושגים בסיסיים:</p>	
<p>קליטה, ארנונה, תקציב, צרכנות, מוצרי צריכה, מחזור, תעסוקה</p>	
<p>מספר שיעורים:</p>	

מערכות השתייכות	
קבוצות חברתיות ביישוב ובסביבתו	
פעילות לימודית	הנושאים
<p>רכישה נבונה: * סקר שוק, * מבצעים והנחות, * האותיות הקטנות * שירות, * החזרת מוצר * השוואת מחירים</p>	<p>2. התנהגות כלכלית ביישוב</p> <p>א. צרכנות</p> <ul style="list-style-type: none"> • פעילות צרכנית ומוצרי צריכה <p>ב. תקצוב הרשות המקומית</p> <ul style="list-style-type: none"> • מקורות התקציב תקציבים ממשלתיים מיסים עירוניים ותרומות • חלוקת התקציב העירוני <p>לדוגמה: מים, תאורה, פינוי פסולת, חינוך תרבות תורנית</p>
	<p>3. תעסוקה ביישוב</p> <p>א. ענפי תעסוקה שונים ביישוב</p> <p>לדוגמה: עבודה חקלאית, ענפים עתירי ידע, ענפי תעשיה, שירותים, מסחר, בניין, תיירות</p> <p>ב. שינויים בתעסוקה</p> <p>מעבר מתעשיה זעירה לייצור המוני מעבודת כפיים לתעשיה ממוכנת ולתעשיה עתירת ידע ביישוב הכפרי - מעבר מעבודה חקלאית לעבודה בתעשיה</p> <p>ג. השפעת השינויים על אורח החיים של התושבים</p> <p>דוגמאות: אכלוס היישוב בהמוני פועלים, זיהום אויר מארובות המפעל וכו'.</p>
היבט חינוכי-השקפתי:	
מושגים בסיסיים:	
מספר שיעורים:	

סביבות חיים	
תופעות ומאפיינים ביישוב ובסביבתו	
פעילות לימודית	הנושאים
	<p>1. היישוב</p> <ul style="list-style-type: none"> • הגדרה: אזור שגרים בו אנשים מאפיינים ותופעות: גודל ענפי תעסוקה אוכלוסיה לדוגמה: מספר תושבים, צפיפות, מצב סוציאקנומי תכנון אורבני (עירוני) (שטחים פתוחים, בתים רבי קומות) מיקום ג"ג היבט היסטורי • שם היישוב והסמל
זיהוי הארגון והתופעות במפה היישובית	<p>2. הארגון המרחבי של היישוב</p> <ul style="list-style-type: none"> • מפה יישובית • תפרוסות של תופעות טבעיות ביישוב: לדוגמה: רגעתון החוצה את נהריה, הרים סביב ירושלים, גבעות בלב בני-ברק, ים סובב חלק מחיפה, • תפרוסות של תופעות מעשי ידי אדם: לדוגמה: שכונת וילות בפאתי היישוב, גינות ציבוריות בכל שכונה, כבישים ראשיים חוצים את היישוב וכו'. • תפרוסות של תופעות חברתיות: לדוגמה: ריכוזים קהילתיים, ריבוי מוסדות קהילתיים
סקר לשביעות רצון	<p>3. הרשות המקומית</p> <ul style="list-style-type: none"> • אופי הפעילות של הרשות המקומית: מטרות, מבנה ארגוני, חלוקת תפקידים, סמכויות, מיסים עירוניים, חלוקת תקציבים • חוקי עזר עירוניים • קשרי גומלין בין הרשות לבין התושבים • לדוגמה: הודעות ומכתבים מטעם העיריה, פניות של תושבים לעיריה.
	<p>4. מטרופולין</p> <ul style="list-style-type: none"> • הגדרה: רצף עירוני גדול, הכולל יישובים עירוניים וכפריים ושטחים פתוחים, במרכזי עיר ראשית גדולה המשמשת מרכז כלכלי ותרבותי לכל המטרופולין. • אגד ערים: • יישובים שמשותפים פעולה בתחום אחד או בתחומים אחדים. • לדוגמה: אגד ערים לכבאות ולהצלה, אגד ערים לתברואה
	<p>5. טיפוס ערים</p> <p>תופעות המאפיינות ערים טיפוסיות.</p> <p>לדוגמה: חיפה - עיר נמל. תופעות מאפיינות - נוף ימי, ענפי תעסוקה הקשורים בנמל, (פועלים), התפתחות: עיר תחתית ואחר כך עיר עילית. ערי קודש, עיר בירה, עיר ירוקה (אלעד ביתר), עיר קליטה עליה (אשדוד, בית-שמש), עיר וותיקה, עיר עתיקה, עיר צעירה</p>

	<p>6. מוסדות ציבוריים</p> <p>א. מוסדות ציבוריים בתחום אחריות השלטון המרכזי לדוגמה: הרשות הארצית לכבאות והצלה משטרת ישראל מוסדות ציבוריים / פרטיים: חברת דואר ישראל. מטרות, אחריות, חוקים ונהלים, היקף האוכלוסיה המקבלת שירות - תשלום.</p> <p>ב. תפרוסת המוסדות הציבוריים ביישוב ובסביבתו - הסיבות למיקום</p> <p>ג. מעורבות והשפעה של מבוגרים וילדים על טיב השירות.</p>
--	--

ארץ ישראל - העליות לארץ ויישובים בארץ	
פעילות לימודית	הנושאים
	<p>1. העליות לארץ ישראל</p> <ul style="list-style-type: none"> • ארץ המוצא, אופן העליה, היקלטות בארץ • תולדות היישוב בראי העליות • המשותף לכל העליות
	<p>2. יישובים בארץ ישראל ומיקומו במפת ארץ ישראל</p> <ul style="list-style-type: none"> • הקמת היישוב
	<p>3. קברניטי היישוב</p> <ul style="list-style-type: none"> • פרטים ביוגרפיים • תרומה ייחודית ליישוב בתקופתו ולדורות

מיומנויות מפה	
פעילות לימודית	הנושאים
<p>פעילות חובה: המפה משמשת את לימודי היישוב</p> <p>לימוד המפה מחייב יציאה לשטח</p>	<p>א. שימושי המפה: 1. איתור מקום במפה 2. הפקת מידע בתחום הגאוגרפיה המקומית האזורית והארצית. 3. הבנת תופעות ותפרוסתן במרחב.</p> <p>ב. שפת המפה: כיוונים, (שושנת הרוחות), מבט - על, קנה מידה קווי ומספרי הבחנה בין סוגי "מקרא-מפה" שונים: נקודתי, סמלי, מרחבי צבעי המפה הפיסית</p> <p>ג. סוגי מפות מפה יישובית ומפת ישראל.</p> <p>ד. מפת ארץ ישראל (פיסית) רצועות אורך צורות נוף בארץ ישראל</p>